

MIKULÁŠ

(Z pamětí starých.)

Mnoho a mnoho vypravovalo se v naší dědině o tom francouzském císaři Napoleonovi. Chtěl všechno přeměnit a přeštudírovat, ale pán bůh mu rozum zmátl a jej ponižil! Na selských saních z Ruska ujel! On utekl, ale to jeho vojsko! Ubožáci! Uhodil na ně mráz a ten jim víc uškodil než koule a šavle. Rusové je zahnali, a teď táhnou do Francouza na oplátku, a spojí se s našimi. Přijdou do Čech! Pán bůh s námi! Rusové!

Budou drancovat, pálit, děti na piky napichují!

„A kdyby přišli. Jsou s našim za jedno a tu pak nesmí tak řídit, jako v nepřátelské zemi. Však tu ještě nejsou. Kudy by se tudy dostali na Francouze!“

„Eh, ti páni! Kdo ví, co mají za lubem, a pak — Rus je Rus!“

Jedni se obávali, druzí kroutili nedůvěřivě hlavou, že ani ruská armáda nepřijde.

A přišla.

Ještě než František, císař, Napoleonovi válku vypověděl, přibyl do Náchoda komisař krajský, průchod vojska ruského proti Francouzům oznamuje.

Bylo to začátkem měsíce srpna 1813.

Zličský soused Marek přinesl o tom první zprávu do vsi. Sousedé se skupili kolem zvěstovatele; zvědavost všem z očí hleděla.

„Byl tam komisar. Už je to hotovo. Přijdou, ohlašoval, a strachu že míti nemusíme. Rus, co spotřebuje, všechno zaplatí. Jen nachystat se máme.“

„Arci nachystat — budou snáze brát. Tomu placení nevěřím.“

„Ale když to pan komisar —“

„Inu, černé na bílém to nemáte! Na kolku také ne —“

Řeči přešly; rozumující rozcházeli se sousedé.

Marek stál dosud na záspi přemýšleje.

„A jak to bude, starý —,“ ptala se žena. „Půjdou také naši vsí?“

„Inu, jsme sice od silnice, ale tolik lidí! Kudy by šli?“

„To bude dopuštění! A neberou na vojnu?“

„Mají sami dost.“

„A to douče, Marina —“

„Kdo ví, jaká to bude čeládka. Eh, to je kříž!“ pošimrával se mrzutě hospodář za uchem.

Vtom běžela do vršku k stavení jako laň Marina.

„Je to pravda, že Rusové přijdou?“ volala již zdaleka.

„Tam na pole přinesl to skoták Martincův, že prý jisto jistě! To bude podívaná!“

Červené rty se jí pootevřely a mezi nimi zaleskly se bílé, drobné zuby. Jarost zářila děvčeti ze sličného obličejce.

„Tu máš“ — zahučel tatík. „Divouse!“ A odešel. Štíhlé děvče v podkasané sukničce rozběhlo se zas s vršíku k sousedově Andule.

* * *

Slanský most za Náchodem, půl český, půl pruský, v sobotu dne 14. srpna 1813 od rána duněl a hučel. Div divoucí, že pod tou tíží se nezřítíl. Co stál, zajisté tolik lidí přes něj nepřešlo jako toho dne.

Jezdci, pěší, vozy, děla a zase jezdcí, pěší — s pikami, s puškami, neustále a bez přestání.

V lese přes cestičku tak mravenci táhnou; ale to ještě nic.

V Josefově bývá také vojska, ale to je kapka proti těm Rusům!

Ah, hle! To komonstvo od Náchoda tryskem k slanskému mostu žene! Napřed na černém, krásném koni nějaký generál v červeném šatě, kožíšek mu s ramenou poletuje, a na čapce drahé peří se chvěje. Na kabátě samé zlaté porty a ti druzí jen se třpytí zlatem. — Dorazivše k mostu zastavili.

Vojsko ruské táhne kol, vzdává čest, píšťaly zvučí, bubny rachotí a tam vpředu, kde silnice se zatáčí a vojsko se tratí, vlaje vysoko a vesele prapor, a píseň divná, válečná, dolinou medhujskou se rozléhá. Teď nový jde oddíl po mostě dunícím — hudba zahřměla, páni na koních v šik se staví.

Ten červený vpřed pojíždí a vítá ruské generály. Což generály!

Car je to Alexandr, bratr jeho Konstantin, maršál Barklay de Tolly a celá vzácná družina.

Kníže Esterházy, jménem císaře Františka je uvítav, jede carovi po boku. K nim připojuje se rakouská družina.

Hudba hřmí válečný pochod a v lesích okolních ozývá se jako hrom „Urá! Urá!“ vojáků ruských.

Vojsko, car i družiny táhnou k Náchodu. — Město poplašeno. Vše vybíhá, div jezdcí diváky nezajedou. Okna, vikýře plny zvědavých. Podnikaví myslí na zisk. U rohu stojí učeň pekařský. Na krku visí mu koš plný bochánků. Vojsko táhne, hřmotný ohlas pravidelných kroků úzkou ulicí se ozývá, hlavně ručnic míhají se v slunci jako blesky. Buben rachotí, šum, hovor, hluk, smích, výkřiky, město poplašeno.

Hluku přibývá. Jízda! Kozáci, veselí junáci jedou. Živý to les dlouhých, lesklých pik.

A tu jeden pekárka volá. Ochotně chvátá chlapec s košem až k řadám. Již se pika sklonila, zas vymrštila se jako udice a na hrotu jejím černá se v jasném vzduchu bochník chleba. Kozák se směje, druhové po něm, chlapec jako pitomý, ztrnulý tu u řad stojí... Bochník za bochníkem se ztrácí, vidí je na pikách.

Kozáci, lid, všecko se směje.

Rusové táhnou městem dál. Děla, vozy na dlažbě rachotí, hluku neubývá, řady vojska se nekončí.

* * *

Již několik dní před příchodem Rusů hotovili pro ně tábor u České Skalice. Za pivovarem ke Zličí a Dubnu na polích mělo sobě vojsko ruské po dlouhém a namahavém pochodu odpočinout. Menší oddíly, pokud možná bylo, měly v okolních vesnicích útulku naleztí. Sedlákům znovu nařízeno, aby se na neobyčejné hosti připravili. Největší ruch však byl na polích skalických. Zevšad vozili rolníci dříví a slámu. Narovnány stohy asi 400 mandel, srovnáno na různých místech přes 100 sáhů dřev.

Sotva že ty nejnutnější potřeby obstarány, již vjížděly přední stráže do tábora, místa rozdělující a ustanovující.

Bylo to hemžení jako na mraveništi.

Za přední stráží a ubytovateli přiharcovalo oddělení

jízdy — za ní vozy se zásobami. Pak táhlo ostatní vojsko od Náchoda. Lidí bylo jako kobylek. Obyvatelstvo se zdaleka scházelo, aby uzřelo ten div.

Vypravovalo se sice mnoho o ukrutnosti a sveřeposti ruského vojska, ale brzo nabyl lid jiného přesvědčení. Nebili, nezapalovali, aniž děti na piky napichovali. Smáli se, zpívali, hleděli se dorozumět. Zrovna toto povídali si o nich toho dne ve Zličí, kdy Rusové od Náchoda ku Skalici táhli.

Marek, připravuje se na hosti, uděloval rozkazy. Bena, jeho syn, vyklízel zadní kolny, aby místa pro koně bylo, matka chystala jídlo.

„Kde je Marina?“ ptal se přísně ženy své Marek. „Ty tu sháníš, a ona se kdesi toulá!“

„Poslala jsem ji k Martincům — a nejde. I to víš s tou vojnou —“

Ale Marek ihned poslal k sousedovi pro dceru. Děvečka se vrátila.

„Že šla Marina s Andulou a ještě s jinými k dubenské silnici podívat se na ty Rusy —“

„To je sršeň!“

„My tady se o ni lekáme a strachujeme a ona si jde na Rusy se dívat, tak jako na komedii. Což kdyby — Ty, Václave, jdi se po tom divousu ohlednout!“

Mladší synek, prací zaměstnaný, s radostí poslechl. Dal se od Zliče ku skalické silnici do běhu, až mu brslenky svištěly. Nepospíchal tam sám; zevšad hrnuli se lidé.

Václav našel brzo Marinu. Nedaleko silnice u rozlehlé a staré dubiny stála uprostřed skupiny ženských a mužů. Stála na pahrbku.

Zdaleka už bylo slyšet temný lomoz a rachot pohybujícího se vojska a děl. Diváci vesničtí byli by na všem oči nechali. Vykřikovali, upozorňovali se. Děvčata hleděla nejvíce vojákům na tváře, mužové všímali si také koní, vozů a zbroje.

Oddíl za oddílem postupoval. Majíce pušku volně na rameně plášť svinutý — bylť teplý den srpnový —, kráčeli pěší tu hovoříce, tu zpívající. Pilně se ohlíželi po venkovanech, pokřikovali na ně, smáli se, děvčatům kynouce.

Ty už bázeň přešla.

Teď zase jízda klusala. Dusot, frkání koní mísilo se s pokřiky vojáků, tu a tam bujný kůň vzbudil oblak prachu.

„Aj, aj kmotře, ti koně! — Malí, zacuchaní. — A ten

má hřívu, div po zemi jí neplouží. A ten také. To jsou rus-
ňáci —“

„Ale laškovky by mohl jimi chytat.“

„Stupaj, bratko, stupaj!“ Znělo hlasitě z řad. Sedláci
hleděli vzad, ohromné procesí nemělo konce.

„Mne už zrak přechází. Zamhouřím-li oči, vidím jen
samé vojsko!“

Jezdci minuli, děla jela a za nimi vozy.

„Ale, Vávro, to je podívaná! Ty vozy! Celé dřevěné,
ani hřebíku železného v nich!“

„To jsou kocandy. — Daleko asi nepojedou.“

„Do Paryzu! Stupaj!“ bylo zas z řady slyšeti.

„Už se konce nedočkáme, pojď, Marino,“ zvala Andula.

„Hned — ale počkej, co ti pěší přejdou. Tam zase jsou
koňáci!“

„Kteří se pak tobě nejlíp líbí?“

„Ti s těmi pikami. To jsou jonáci. Jen jim oči hrajou
a jak jim to na těch koních sluší.“

Po chvíli Marina, smějíc se, sestupovala. Již byla
skoro u samé silnice a již se k dubině a k domovu obracela,
tu vedle Andula vzkřikla — oblak prachu vstoupil před ní
do výše. Když Marina oči pozvedla, uzřela na bělouši ko-
záčka jako malovaného, snědého, s černým vousiskem pod
nosem. Smál se vesele a bylo vidět bílé jeho zuby.

„Ej, panenka, jak daleko do Paryzu?“

Děvčata ustupovala, jen Marina stála tu směle, vzpří-
mena.

„Daleko, vojáčku, daleko! Až za vodu!“ A smála se.

Kozák usmáv se a něco prohodiv, čemuž rozuměti ne-
bylo, pobodl bělouše a dál ku své řadě harcoval. Hleděli za
ním. I on se ještě jednou ohlédl a rukou jako na pozdrav
pokynul.

Pak táhly řady nové a vesničané zamířili k domovu.

„Ale je to děvče!“ povídali si.

„Jako chlap — nic se nebojí.“

Děvčata hovořila o kozáčkovi.

Marina doma vypravovala, smějíc se, jak ruského vo-
jáka odbyla.

• • •

Vojsko se utábořilo. Zrobena jsou na rychlo stany,
rozdělány ohně; netušený, neobyčejný ruch nastal na polích

skalických a zličských. Část důstojnictva i vojska ubytována do blízkých vesnic. Ne po dvou, po pěti, ale po dvaceti dostalo se jednotlivcům ruského žoldnéřstva. I na Žlič nezapomenuto. Bylo odpoledne. Ve vsi bylo jako o výročním trhu. Nikdo nepracoval. Byliť tu Rusové.

Mezi obrostlými ploty a stromy míhali se jezdcové, z tiché návsi zmizely husy. Řehtot koňský tam teď se ozýval. Vojáci hledali určené byty, na dlážděných záspích břinčely ostruhy.

U Martinců měli deset koňáků.

Marina Marková stála pod jabloní dolů do vsi nazírajíc. Tam ten hlouček jezdcův — zatáčí se do vršku, k nim — Marina odběhla až na zásep...

A již ozval se dusot koňský na dvorečku. Osm kozákův a dva důstojníci s koní slezali.

„Kdyby ten tak mezi nimi byl!“ pomyslilo sobě děvče. A slyš! Pod kopečkem zazněla trouba vojenská. — Nový jezdec přihnal se do dvorku. Ou!

Marina div nevzkřikla. I mladý kozák ji poznal. Oko zalesklo se mu jako bleskem a jako šipka s dvojí chutí vyhoupl se ze sedla.

U Marků měli bytem jedenáct kozákův: dva důstojníky, osm prostých a trubače.

* * *

Však jste zajisté slyšeli od starců a babiček o Rusích vypravovat. Jsou pamětníci ještě, kteří vám vyličí, jak si ruské vojsko na Francouze táhnoucí počínalo, kteří dodnes jejich zvláštností se diví. Nebudu Vám tedy všechno to navlas vypravovat. To víte, v každé pšenici je koukol a mezi dobrými lidmi vždy je neplecha. A tak též u Rusů. Mnohý vojín byl zlý a týral hospodáře i hospodyně, divné věci si vymýšleje. Ale to také naši dovedou. — Ve Žliči bylo dost veselo. Stáje nestačily, koně kozáčtí volně se u stavení pásli, nohy spoutány nemajíce. Vesničané snesli, co měli, snažili se, aby Rusům vyhověli. Arci z nedokonalého dorozumění se povstaly často směšné věci.

Druhého dne po ubytování setkala se Marina s Andulou u plotu na zahradě.

„Panečku, my máme hodné vojáky,“ vypravovala Anna. „Ale samé staré, vousaté. Všecku kapustu nám na zahradě snědí, s masem ji vaří a kořalkou zapíjejí. A ten

jeden kolébá našeho Josífka a zpívá mu takové hezké písničky přitom. Má chudák doma tři děti. A když se Josífek probudí, chová ho, ukazuje ti mu piky, šavli, směje se, hýčká ho. A ti vaši?"

„Také tuze hodní. Ti oficiři zas odjeli a přijedou na noc. A ti druzí. Ale není všemu rozumět. Dnes jeden pořád chce ‚sekyrčica‘, a my tomu nerozumíme. A když mu táta všechno snesl, sekyru, motyku, dal se mu vousáč do smíchu.“ A Marina se smála poznovu. „A což tomu mladému rozumíš? Jak pak mu říkají?"

„Mikuláš, Mikulka. A ten je veselý. Pořád něco povídá, zpívá —“

Andulu volali a Marina spěchala domů.

Před statkem pod stromy stálo šest kozáků a smějíce se klátili hrušky. Nebyly ještě zralé, ale vojáci chroupali do nich jako by z medu byly. Tu přišel Marek nesa opálku.

„Tu máte, vojáčkové, když vám tak chutnají! Jsou to ovesnice a už zralé.“

„O dobrý gazda, dobrý gazda!“ a vrhli se na opálku. Také Mikulka, vyšed ze síně, chvátal k nim, spatřiv ale Marinu, ihned k ní zamířil.

„Jak daleko do Paryzu?“ škádlila Marina.

Veselé líce kozáčkovo se zasmušilo. Bylo zřejmo, že řeč o Paříži mu nelahodí.

„Eh, tu dobře. U tebe dobře, u tebe!“ A jiskrné černé oči jeho utkvěly na sličné tváři.

Smělá Marina sklopila na okamžik zrak. Podivno. Došli stavení.

„To tvůj kůň?“ začalo děvče, ukazujíc na bělouše opodál se pasoucího.

„To můj!“ a přiloživ prsty ke rtům, zvláště zapískal.

Kůň, pozvednuv hlavu, ohlížel se, a spatřiv pána svého ihned k němu přiklusal.

„Ach to hodný, dobrý kůň!“ jásala Marina.

„Ale donese mne do Paryzu — od tebe!“

Marina ničehož neřekla. Jen mrštila očkem po kozáčkovi a hladila jako v rozpacích koníka, jenž byl před ní hlavu sklonil.

* * *

Už jste zajisté porozuměli. Nač tu dlouhého vypisování? Mladý, ohnivý kozáček se zamiloval.

Láska je divná květina. U někoho klíčí dlouho, pučí

pomalou a třeba mnoho záře krásného oka, než z poupěte růže rozkvete. Ale v jiném srdci vypučí okamžikem, jako květina přes noc, vůně její zastře rozum a opojí celou duši.

Půdou jí srdce zdravé, svěží, jako měl Mikuláš.

Nedbal starých soudruhů, kteří maso s kapustou a zelím chutě pojídali, vodkou zapíjeli a po jídle na zahradě v trávníku se povalovali, ovoce nezralé žvýkajíce.

Dýmaje z milé lulky, k nim zasedal, aby s nimi pohovořil o dálné domovině, o širých stepích rodné matičky zlaté Ukrajiny.

Zapomněl na vše. Byl stínem Marininým, u ní bylo jeho myšlení.

K večeru odešli někteří z druhů jeho do vsi, aby v krčmě s ostatními si pohulali. Ale veselý Mikulka seděl na lávce na záspi u Mariny, co zatím rodiče její s druhy jeho vedle seděli. Hovořili o vojně, o vojsku. Mikuláš vypravoval jen Marině a ta jen jeho poslouchala. Třetí díl mu jen rozuměla, ale poslouchala přec a pozorně. Vypravoval o své cestě, o domovu. Neměl rodičů, jen sestra vdaná mu zůstala. Líčil, jak ho násilně vzali na vojnu... A zas jí vypravoval, jak tam u nich lidé si chodí, jak tancují...

„Oh, tam krásno!“ nakonec zvolal: „Šla bys tam se mnou?“ A už se neusmíval — mluvil vážně. Marina dala se do smíchu.

„Do Ruska — o ne! ne!“ A pak vesele dodala: „Zůstaň ty u nás!“

Mikuláš se nesmál už jako ona, ale zamyslíl se.

Tak proseděli letní večer, až nadešla tichá, vlažná noc. Rodina Markova odešla spat, kozáci ulehli. Ze vsi bylo slyšet ztlumený hlahol „hulajících“ Rusů — někdy kůň kozácký zařehotal a bylo zas ticho. Marina v komůrce své dosud nespala. Okénko bylo otevřeno. — Slyšela šumění nočního větru v korunách stromů a tichem hvězdnaté noci teď zazněla jednotvárná, smutná píseň kozácká.

* * *

Mikuláš byl u Marků třetí den, a jako by tu od jakživa byl, jako by k rodině náležel.

S bratrem Marininým se skamarádil. Hospodyně měla toho Rusa ráda, i hospodář na něj černě nehleděl.

Voják! A tak přítulný, dobrého srdce a hospodářský. Kde mohl, pomáhal, jako by mu na živnůstce záleželo.

„Hospodář, a práci umí. Nadarmo by chleba nejedl,“ liboval si starý Marek.

Všichni to zpozorovali, že má Marinu rád. Škádli ji, smáli se. Smála se také, ale na Mikuláše ničeho nedopustila. A když ji hodně poškádli, odpověděla jaksi rozdrážděně:

„Víte co, je lepší a hezčí než všichni hoši ze vsi, a já, kdyby Rusem nebyl, jiného bych si nevzala!“

Ale tu jí připadlo, že zítra odjede, a jako by uťal; zamlčela se a už se nesmála.

Odpočinek ruského vojska se končil. Tři dny si poleželi a zítra zas: „Stupaj, bratko, do Paryzu! Na Francouze!“

Zítra zahude Mikuláš v troubu válečnou a molodci kozáci chopí se piky a vyhoupnou se do vysokých, javorových sedel.

Sbohem, „černobrvé“ dívčiny! Sbohem!

Odpoledne před odjezdem Rusů kráčel Marek po mezi k svému statku. Kus před statkem pod starou hruší stál Mikuláš. Zdálo se, že čeká na hospodáře. Spatřiv jej, šel mu vstříc. Poklonil se mu uctivě a po nějakém otálení začal hovořit. Mluvil zvolna, urvaně.

Marek vyvalil oči, když kozákovi konečně porozuměl. Námluvy! Mikulka žádal o ruku Marininu.

Nechtěl tomu ani věřit — usmíval se. Ale když viděl tvář kozákovu, jeho oko, jež dychtivě na jeho rty hledělo, přestal se usmívat a zavrtěl hlavou.

Mikuláš vida, že hospodář se rozmýšlí, jal se vykládat, že ne na Rus, že zůstane tu — dodal něco o penězích. Hlas jeho zněl tak lichotivě a dojemně.

Ale starý Marek uvažoval. Co by to bylo, dát dceru, třeba ne bohatou, a byť i neměla naděje, že se do statku dostane, člověku neznámému, jenž bůh ví odkud je a z jakého rodu, jenž ještě slouží a nic nemá!

Ostýchal se odpovědět, ale což, dcera je dcera.

Povídal dlouho, omlouval se, nepomýšleje, že Mikulka mu sotva třetí díl rozumí. Ale hlavní věci přece porozuměl. Hospodář mu odřekl.

Kozáček neviděl pravice na smír mu podávané — otočil se a spěchal do polí. Markovi bylo líto toho hodného kozáka.

Jen hospodyně se o tom dověděla.

Marina nadarmo ohlížela se po Mikulkovi. Nebylo ho celé odpoledne vidět, a když i podvečer nastal, nepřišel k večeři.

Už vše ulehlo, jen Marina, stojíc u okénka své komory,

hleděla do tiché noci. Na koho myslila? Aj o tom, jehož stín tam po trávníku se plouží, blíž a blíž, až u okénka se zastavil.

Mikuláš vzal děvče za ruku. Strpělo to.

Ptala se, kde byl, proč nepřišel.

„Zlý otec — zlý otec!“ Porozuměla.

Nechápala však, nevědouc, co se bylo přihodilo. Bylo to divné — ten veselý Mikuláš byl dnes nemluvným, zamýšleným. Snad ta neveselost jeho zmocnila se i děvčete. Ti dva smíškové se dnes nesmáli.

Když odcházel kozák, vypjal se k oknu a objav prudce Marinu, líbal jí čelo i líce, šeptaje při tom vroucně mnoho sladkých ruských jmen. Chtěla vykřiknout, ale hlas udušen na jeho prsou. Pak zapomněla křičet. Konečně se mu vytrhla, jako makový květ se rdíc, a uskočila od okna.

Smělý kozák zmizel ve stínech stromů.

Marině bilo hlasitě srdce, tváře jí pálily. Neusnula. Stále cítila ty žhavé rty, stále viděla ty černé, planoucí oči kozákovy.

Koho as také míjel spánek?

* * *

Časně ráno, raničko zahlaholila po Zličí trouba. Zas po vsi bylo hlučno a živo. Bylo slyšet pokřiky, povely, řehtot...

Mikuláš byl nejdříve vyzbrojen. Koník jeho čekal už vypravený na dvorku. Pán jeho se loučil. Stiskl všem ruku, i hospodáři a děkoval. Ženské slzely. Dobrák člověk, hodný, krev a mléko, a jede si snad pro smrt... Když k Marině přistoupil, ruku jí podáváje, zachvěl se jeho hlas. Usmíval se tak smutně!

Marina, ta švitorka, nepromluvila. Utírala si zástěrkou oči.

Již sjíždí s kopečka... Ohlíží se, rukou kyne...

Všichni vyšli za ním, „sbohem“ a „šťastnou cestu“ mu přejíce. Už slyšet na vsi jeho trubku.

Za ním odjeli jeho druhové, rovněž upřímně se rozloučivše.

Celá Zlič byla na nohou, vše se sbíhalo, aby naposled ještě se podívali na kozáky k odjezdu se hotující. Sjíždějí a formují se, důstojníci velí. Koně řehtají a nohami hrabou. Ranní vítr, stršásaje rosou s dlouhých haluzí vrb, rozvívá bohaté hřívy koní ukrajinských.

Marina stojí opodál v davu. Kozáci naposled svým hostitelům „sbohem“ kynou... Teď pochod! Vyjeli.

Tam kozáček trubač na bílém koni se ohlíží, usmívá se. Marina, majíc oko zvlhlé, hledí za ním. Již se ztratil v davu.

Mládež jde za vojskem, jehož píseň teď v dáli zazněla. Na návsi stojí kmotři a kmotry, vypravujice si o těch Rusích a jejich zvláštnostech.

V tiché komůrce Marina drží v rukou čerstvou kytici z polních porosených květů. Zhlédla ji, vrátivši se z návsi, na okně. Zamyslí se nad ní a v perličky rosné ukráply dvě slze, uroněné zarmoucenýma očima, jež milého více neuvidí.

* * *

Bylo zas, jako bývalo, vše dle starého.

Rusové odtáhli, jen vzpomínka na ně zůstala. Jen u Marků se něco změnilo. Od té chvíle, co kozáci odtáhli, nebyla Marina Marinou.

„Podívej se, starý, podívej, co to d'ouče vyvádí. Už ani nezpívá, ani se tak nesměje. To jí ten voják tuze k srdci přirostl.“

„Eh, však on zase odpadne. Sejde s očí, sejde s myslí. To by tak bylo! Ah, tu zas poslíček ze zámku.“

Starý voják, dráb zámecký, ohlašoval, že pan vrchní poroučí, aby Marek zítra do Skalice zajel s párem koní, že poveze odtamtud něco za vojskem.

To se Markovi nelíbilo. „Ano, ano, do Jaroměře, a až tam budu, poženou mne dál.“

„Ani na krok. Pan vrchní to řekl.“

Časně z rána druhého dne Marek vyjel. Chtěl syn Bena jeti, ale starý nedovolil.

„Já se tak nedám.“

* * *

Mikuláš, kozák, klusal „do Paryzu“.

Dostal se zatím jen až do Jaroměře, ale bylo to, jako by byl sta mil od Zliče. Věděl, že tudy jel jednou, a že podruhé zpět nepůjde. Bylo mu smutno. Na myslí měl stále „černobrvou“ Marinu. První láska!

Zamyšlen tak kráčel, maje pokdy, ulicí k bráně městské. Tam byla taková tlačence, že se zastaviti musil. Více vozů jelo za sebou. Mikulka sebou trhl. Ty koně znal — a tu

podle vozu kráčel Marek. Než se vzpamatoval, nemohl se již k vozu dotlačit. Proto obrátiv se, stopoval známý povoz.

* * *

Marek to dobře věděl, že budou chtít, aby druhého dne dále jel. Povozy ruské, jednoduché nestačily; proto měly se svolením vrchností selské vypomoci.

Markovi se však nechtělo. Hleděl všemožně, aby se ze dvora hospody, kde povoz jeho mezi jinými stál, nějak vytratil. Ale byli tu vojáci, jimž nějaký strážmistr velel.

„Marku, chceš-li jet, musíš mazat,“ pomyslí si a šel k vousáči strážmistroví. Pohovořil, nic naplat — ukázal stříbrný peníz a bylo dobře.

Bylo ale třeba čekat. Teprve pozdě odpoledne, když se už k večeru schylovalo, vyjel z Jaroměře. Na západě vystávalo mračno, jak obrovský pták černé perutě po nebesích rozkládající. Spustil se drobný dešť. Marek seděl napřed na prkně pod plachtou na obručích roztaženou. Jel vsí, obává se, aby k návratu donucen nebyl, jel dále. Švihl do koní. Prach na silnici, skropený nesčetnými tmavými body krupějí dešťových, zdvihl se ještě mrakem — pak ale změnil se v bláto. Koně šli volněji. Marek zakřesav, dýmku zapálil, povolil oprat a opřel se o košatinu. Setmělo se. Nad hlavou bubnoval mu dešť do hrubé plachty. Koně znali cestu. Po chvíli sklonila se Markovi hlava, a když vůz o kámen narazil, zaklátla se dýmka. — Marek usnul.

Minul ves, kolem rovina, pole, na obzoru černé lesy. Jel a jel, vlastně spal a spal. Ale náhle se probudil.

„Stůj!“ zahřmělo to vedle vozu.

Sedlák ihned se vzpamatoval. Trhnuv opratí, práskl do koní, snaže se ujet. Koně však, jsouce u hlavy drženi, vzepjali se.

Tu se již vrhli dva chlapi se strany na Marka, jenž jiné zbraně nemaje, násadku obrátil a do loupežníků mlátil. Pak ale pocítil v hlavě palčivou bolest, zablesklo se, zahřmělo mu zrovna u hlavy — pak o ničem nevěděl. Svalil se.

Když se vzpamatoval, viděl kolem sebe černou noc. Probíral se jako z tvrdého spaní. Ponenáhlu vrátilo se mu vědomí. Boj — přepadnutí — rána a blesk... Hmatal kolem sebe. Nahmatal slámu a dál košatinu.

Cítil otřásání a hrčení — jel tedy a rychle. Viděl, že sedí někdo na jeho místě. Tu se Marek zalekl. Jestliže ho někam odváží...

Ohmatával hlavu — neucítil rány. Chtěl promluvit, ale tu se vůz zarazil a neznámý vozka seskočil. Bylo slyšet bušení na vrata, která po chvíli, skřípající, se otevřela. Hospodář, sebrav se, slezl s vozu. Teď někdo jde se svítilnou.

„To jste už tady, táto?“ ptal se syn Bena.

Tedy doma!

„Ježíš Maria!“ vzkřikl syn.

Otec se přiblížil a ztrnul jako syn.

Statek oživil v hluché noci.

V jizbě seděl Mikuláš, kozák, blaženě se usmívaje. Tvář jeho byla zkrvavena a na hrubém obvazku levé ruky bylo vidět svedlou krev.

Marina, spatřivši jej raněného, zbledla.

Všichni se teď o něho srdečně a upřímně starali. Nejvíce Marina. Vymyli mu rány na tváři a na ruce. Rány nebyly hluboké a nebezpečné.

Dostalo se mu jich takto:

V Jaroměři chtěl se hlásit k Markovi. Ale pak jiný v něm uzrál úmysl... Neodolatelná touha vedla ho do Zliče. Viděl Marka zapřahat — v hlomozu a tlačnici na dvoře vklouzl do hospodářova vozu, kdež se vzadu do slámy zahrabal. Když ti darebové Marka přepadli, přispěl mu v rozhodný okamžik na pomoc. Jeden ze zbojníků po něm vypálil — ale ranil jen slabě. Po krátkém boji svalil se jeden k zemi, druhí prchli. Mikulka, přesvědčiv se, že Marek jest jen omráčen, práskl do koní a ke Zličí ujížděl.

Nyní byl blažen — a Marie s ním.

Vypravování jeho se potvrdilo. Druhého dne povídali si lidé po vsi, že našli u skalické silnice těžce raněného známého po okolí tuláka.

Mikulka už koně nesedlal, aby odjel. Svlekl zkrvavený kozácký šat a oblekl selský. Skrýval se dlouho — po nějakém čase byl už bezpečen.

Do roka strojili u Marků svatbu.

„Kdyby Mikuláše nebylo, byl bych už dnes v zemi,“ pravil o svatbě starý hospodář.

Za rok se přesvědčili, jak střídmy a pracovitý a hodný ten Rus. Nikdy toho Markovi nelitovali, že dali dceru cizinci, a Marina byla povždy šťastna.

Mnoho Rusů a Poláků z carského vojska zůstalo l. P. 1813 v naší dědině, kdež se i oženili, ale žádný z nich tolik pro svou nevěstu nepodstoupil jako Mikuláš Burkovský.